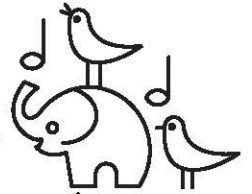

EDÍCIA
DETSKÉHO
ZBOROVÉHO
SPEVU

06

Karol Ruppeldt – Miloš Ruppeldt

Venček slovenských národných piesní II.

PRE DETSKÝ DVOJHĽASNÝ ZBOR

(1884, 1887, 1897, 1907)

hudobné entrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Preview Copy

PERUSAL

Karol Ruppeltda Miloš Ruppeltda

Venček slovenských národných básní.
pre dvojičky detí. Autor (1884-1927, 1927)

Editor: Vladimír Godár

Vydanie: 2024. Vydanie v Bratislave v roku 2024 ako svoju 232. publikáciu. Redakcia: Vladimír Godár.
Sachet: Peter Benzel. Tlač: AEPRESS, s.r.o.

ISBN 979-0-68503-141-3 (print)

ISBN 979-0-68503-142-0 (PDF)

© Obnovečné centrum, Bratislava 2024

www.hc.sk

Preview Copy

1. Vlast' moja

1884/4

August Horislav Krčméry

AHK: Slovenský spoločenský spevník, č. 4, s. 4

Zdlhavo
mf

Soprán
Alt

1. Kde dom je môj? Kde vlast' mo-ja? Či znáš ten kraj u-
Kde sa Hron, Váh, Ni-tra pe-ní? Kde Kri-vá-ňa ve-le-b-
nám ne-ba: Ach, to je ten roz-ko-šný kraj, slo-ven-ská vlast' mo-ja!

f

Ach, to je ten roz-ko-šný kraj, slo-ven-ská vlast' mo-ja!

2. Kde dom je môj? Kde vlast' moja? Či slyšíš tie milé spevy
Či slyšíš tie milé spevy
Plynúť z duše krásnej devy?
Plynúť z duše krásnej devy?
Toho chrámu milosti,
Toho chrámu milosti,
Dobroty, lásky, cnosti:
Dobroty, lásky, cnosti:
[: Táto vlast' anjelských spevov
[: Táto vlast' anjelských spevov
Je Slovensko, vlast' moja! :]
Je Slovensko, vlast' moja! :]

4. Kde dom je môj? Kde vlast' moja? Či znáš ten spevec divajský
Či znáš ten spevec divajský
Kde sa objavil slovenský
Kde sa objavil slovenský
blasorok, ktorý sväté
blasorok, ktorý sväté
duchy zakliate:
duchy zakliate:
[: Táto zem pamiatok žiaľnych
[: Táto zem pamiatok žiaľnych
Je Slovensko, vlast' moja! :]
Je Slovensko, vlast' moja! :]

5. Kde dom je môj? Kde vlast' moja? Kde Piešťanske, Sliacke vary,
Kde Piešťanske, Sliacke vary,
Kde nejeden hrad prastarý,
Kde nejeden hrad prastarý,
Pomníky dávnej slávy
Pomníky dávnej slávy
Skloňujú svoje hlavy:
Skloňujú svoje hlavy:
[: Táto zem pamiatok žiaľnych
[: Táto zem pamiatok žiaľnych
Je Slovensko, vlast' moja! :]
Je Slovensko, vlast' moja! :]

6. Kde dom je môj? Kde vlast' moja? Kde Štiavnica zlatorudá,
Kde Štiavnica zlatorudá,
Kremnica, Bystrica hrdá,
Kremnica, Bystrica hrdá,
Nitra Svätoplukova,
Nitra Svätoplukova,
Trenčín, tvrdz Matúšova:
Trenčín, tvrdz Matúšova:
[: Toto je môj rodinný kraj,
[: Toto je môj rodinný kraj,
Zem slovenská, vlast' moja! :]
Zem slovenská, vlast' moja! :]

7. Kde dom je môj? Kde vlast' moja? Kde z hôr dumný šum zavieva,
Kde z hôr dumný šum zavieva,
Kde sa fujara ozieva,
Kde sa fujara ozieva,
Kde je mravov prostota
Kde je mravov prostota
A pohostinstvo cnota:
A pohostinstvo cnota:
[: To je ten kraj premilený,
[: To je ten kraj premilený,
Zem slovenská, vlast' moja! :]
Zem slovenská, vlast' moja! :]

13. Nuž k Bohu oko povďačné
A modlitbu svätú!
Slovenskú zem, tú svoju mať,
Žehnaj, ľúby bratu!

14. Sveta šíreho ona je
Slávna desatina:
Trpieť môže, lež zhynúť — nie
Slovenská rodina.

3. Slovák vo svojej vlasti

1884/16

AHK: Slovenský spoločenstvo spevníkov slovensky 1874

Zdlhavo *mf*

1. Slo - vák, Slo - vák, od - kiaľs' ro - dák? Ko ten vták!

Živšie *pp* *mf* *ff*

„Ja som sta-de, kde to tro-je vr-chy ú-o-lie, Tam je by-dli-sko mo-je!“

2. Tam p...
Chodím...
jahôdn... malinky,
Tu černice, ...dky
M...dím si...dky.

3. Lipy kvitnú po údolí,
Jarky hrčia z strmej holi,
Slávik spieva v hustej chrasti,
On je so mnou v jednej vlasti,
Nedá sa preč odviesti!

4. Každá pesnička jedna býva,
Spev m kraj ten sa ozýva,
Spieva veľký, spieva malý,
Spevný Slovák hoden chvály:
To i cudzí uznali.

5. Nechcem šire pustatiny,
Môj kraj je mne voždy milý!
Ja chcem umrieť, kde to troje:
Hory, vrchy a údolie,
To je bydlisko moje!

4. Šuhaj Slováč

1884/21

August Horislav Škultéty

AHK: Slovenský spoločenský spevník, č. 83, s. 92-93

Živo, bystro

1. Hej, bys - trý a sme - lý Šu - ha - ju, šu - ha - j

6 *ff* *p*

Po - vedz nám, kto si ty, A - ko tá - la

10 *f* *p*

Po - vedz nám, kto si ty, a - jú?

2. Ja som šuhaj Slováč!
V Tatrách mi deň svitnul,
[: Mladosti mojej raj
Na Považí skvitnul:]

4. Bratov a rodákov
Mám hodných Slovákov
[: Sestry a vlas
Mám verné Slováky]

3. Zo slovenských predkov
Moja, mať moja,
a zdravom koreni,
Od pamäti stoja:]

5. Ostatnia rodina
Široko po svete,
[: Široko, ďaleko; –
Čože viacej chcete?]

6. A časom
nem chlapina,
[: Ze sa nezahanbí
Tá moja rodina.:]

5. Horvatom r. 1844

1884/22

(Nápev „Dobrá noc, má milá, dobrú noc“)

J. Kmeth

1. Nad na - mi sa krú - tia so - ko - ly,
Nie im je už Du - naj po vô - li, Hor - va - ti,

f *mf*

ju - ná - ci! Na srd - ci vás no - sia Slo - vá - ci.

Preview Copy

7. Do školy

1884/25

Malý spevák Ján Kadavý

Mierne

1. Ho - re - že sa, ka - ma - rá - ti, Ho - re - že sa maj - me! No len

kni - žky ra - di Do - ve - dna zbe - raj - me.

Rýchle

už na nás Tam ča - ká pán či - to lep - sie - mu

vo - di - teľ, Tam ča - ká pán u - či - nás k lep - sie - mu vo - di - teľ.

2. No len vždych sa, keď chuti,
Do školy piecť sa!
Bár na školu mu r
Vy
V čí
A v inej tr
K
:]

3. Kto do školy rád chodieva,
Z toho býva čosi;
Kto za pecou leňošieva,
Za sebou trest nosí:
Každého hlúpeho
[: Svet potom za nos vodí,
Do školy kto nechodí. :]

4. Krásnymi nás Boh vlohami
Nie preto obdaril,
Aby človek záhalkami
Tie dary si zmaril.
Je teda tým beda
[: Čo školu nenávidia,
Z hlúposti sa nestydia. :]

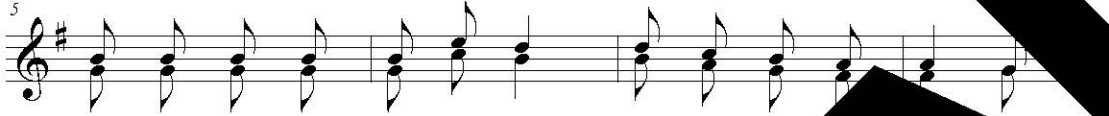
8. Učme sa!

Malý spevák Ján Kadavý

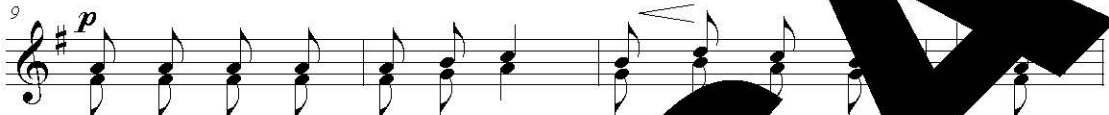
1884/26

Rýchle

1. Uč - me sa u - si - lo - vne, Žia - ci a - ko žia

Po - od - lož - me na stra - nu Zá - bav - ky

Le - bo pil - nosť s cvi - če - ním Ve - ľe - nosť nám - va;

A kto je u - si - lo - vny, toh ho - hná - va.

2. ... a le ...

Sa ...

Bo leniv v živote

Riedu, psotu majú.

... sa len pilnosti

Príjme v mladosti:

To nám nekdý donesie

Šťastie a radosti.

2. Hľadte, hľadte na včeličku,
Na včeličku, na neborkú,
Pán Boh ju stvoril maličkú,
Predsa plnú má komôrku.

3. Ale pamätajte, dietky,
Včielka lieta hneď za rosy,
Hľadá cez deň vonné kvietky
A sladký med domov nosí.

4. Tak kto sa chce dobre mávať,
Musí zavčas rána vstávať,
Učiť, cvičiť sa za mladí;
To mu pilná včielka radí.

11. Tu v prírode

Malý spevák Ján Kadavý

1884/40

(Ozvenu spievajú dvaja žiaci v ich tichosti)

Rezko *f* *Ozvena* *pp*

1. Tu v prí - ro - de je ži - vot ná - ša, A prí - ro - de je zia - de - ný, u - te - še -

5 *f* *pp* *Ozvena*

mý; Tu v prí - ro - de je zia - de - ný, je zia - de - ný!

1. Tu v prírode sa slobodne lietajú,
A spievajú (a spievajú),
A nežné kvietky vôňu
vzduchu vydávajú (vydávajú)!

3. Tu každý predmet lásku a moc
Božiu ohlasuje (ohlasuje),
A srdce človeka sa tu teší
A raduje (a raduje)!

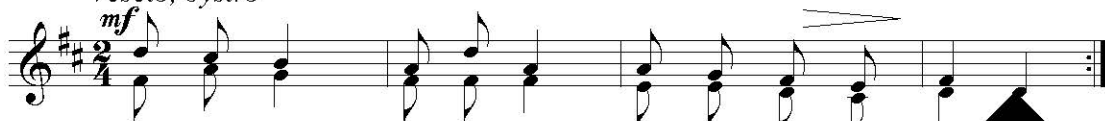
4. Tu každé hnutie prírody
K svätosti napomína (napomína),
O, človeče! tu zamiluj
A chváľ Hospodina (Hospodina)!

Preview Copy

13. Do školy

1897/1

Malý spevák Ján Kadavý

Veselo, bystro

1. Do ško - ly, do ško - ly, To mi znie po vô

Vždy sa do - bre cí - tim, keď sa u - čím ch

Vždy sa do - bre cí - tim, keď sa u - čím chy - tím.

2. [: Kebych v škole dieť,
 By som mohol byť. :]
 [: Kebych som bol učiteľ,
 Kebych bol silnej moci. :]

3. [: To nenie dobrý žiak,
 Ktorý, jak klieťky vták, :]
 [: Učenia sa bojí,
 O školu nestojí. :]

4. [: Veru ja takého
 Za druha svojeho. :]
 [: Nikdy si nevolím,
 Radšej tak byť volím. :]

Preview Copy

25. Bačova smrť

1897/48

Karol Ruppeldt
(trojhlasne)*Veľmi pomaly, bôľne*

1. Už na ho - li snia - žik po - le - tu - je, Pu - te - ry,
Už sa ba - ča z ko - šia - ra s' a - hu - je, Čer - pá - ky,

ge - le - tky, K de - di - ne to se - tko pu - je.
o - štie - pky,

2. Nad pirtou h nefujaru,
Na pažiti m... iduch,
Už gaidy na plece, vo vreci,
s Tisou tu... suje.

3. Evarí uz... tej žinčici,
milé ovečky na mráznici;
... tuty, belice i šuty,
Čed... s vatráľom na polici.

4. Utíchli tie háje i dúbravy,
Nad poľanou mračná a kúrňavy,
Len sova uhuká a kuvik kuviká,
kuviká pohrābnú z tej húšťavy.

5. Už mlynár tri dosky ohobl'oval,
postielôčku úzku vyfutroval,
A v cinteri gracia tvrdú zem obracia,
Už si ty, náš bača, vybačoval.

Preview Copy

26. Ozvena

Karol Ruppeldt
(trojhlasne)

1897/49

Zvoľna, s citom

1. Po - dú - va ja - sen - ný vie - tor zdo - la, zho - ra,
Krú - ti po do - li - ne su - chý list z ja - vo - ra,

Je - den prach za - sy - pe, Dru - hý schy - da:

Ško - da že ťa, ja - ro, škó - da pre - ško - da!

2. Povedzte mi, hory, či sú ľahké či ťažké,
Či prídu k vám snehy chladné,
Či prídu k vám dažďe, či slnko sa zvädne?
Zamrzajú snehy, zašúľajú sa snežok dol:
Všetko sa zmení, keď sa srdca bôľ.“

Dobrá Marienka

1897/50

Ruppeldt

Mierne

Zli - stá - li sa hy, ľa - dy u - le - te - li, Dnes je pr - vý
ko - ťov vy - vá - be - né vče - ly Ne - chá - va - jú

krás - ny jar - ný - deň. Tak i z i - zieb vy - lie - ta - li
s ple - som ú - ťov tieň:

de - ti A s ja - so - tom ka - ždé do hry le - tí.

Preview Copy

2. Marienka len pri obloku sedí,
 Ač ju veľmi vábi detí zhon,
 Oblokom nakukne ledikedy;
 Ale nejde, za svet nejde von.
 Šije pilne, prevrapit' chce matku
 Na deň mena, k zajtrajšiemu sviatku.

28. Spievaj si, slávičku

Nápev „Zahučali hory“

1897/51

Pomaly, zádumčivo

1. Spie - vaj si slá - vič ku, v le - nom —

há - jič - ku; A ja za - spie - vam,

a ja i spie - i - dúc na trá - vič - ku.

Trávička zelená, kade ja chodievam,
 [: Lebo ju ja často :] slzami polievam.

Ústa mi spievajú, oči sa mi smejú,
 [: Ale od srdiečka :] slzy sa mi lejú.

2. Ej, mne mama povedala, ja už znám,
 Že to zajtra vstane z hrobu Kristus Pán.
 Ten, čo prišiel z neba na zem s anjelmi,
 Čo rád vidí dobré deti tak veľmi.

3. Ja ho tiež tak rada vidím ako med,
 Ešte radšej, radšej ako celý svet!
 A keď bude, ako som ja, Darinka,
 Rozprávať jej o Ňom bude maminka.

1897/59

31. Šuhaj do vojny (Podletel si sokol)

Karol Ruppeldt

Živo
mf

1. Pod - le - tel si so - kol, le - te - li dva, I ko - ník
 Do voj - ny ho - tu - jú - ho š - ja,

6
 i srd - ce od ska - ma o - sta - nú, čo pre voj - nou

12
 čú, Ne - o - sta - nú, čo pred voj - nou pla - čú.

2. Na mladom javore vrchovec sa kloní –
 Veru ti pristane, šuhajko, na koni!
 Ako bys' vyrástol dakde v poľnom kvietí
 Nie každá krajina máva také deti.

3. Podletel si sokol, podleteli dvaja –
 už vyhotovili do vojny šuhaja,
 Ide – len na mater ešte raz pohľadí.
 Taký šuhaj šabl'ou hockde nezavadí!

Preview Copy

32. Kohútik jarabý

1927/5

*Pohodlne**mf*

1. Ko - hú - tik ja - ra - bý, ne - chod' do zá -

5

Po - pa - preš ľa - li - u, ve - ru ľa -

2. A keď ma zabijú, však ma zavajú
do toho kostola, kde je sed

Vladimír Godár

Karol Ruppeldt a jeho *Venček slovenských národných piesní* (1874, 1884, 1897, 1927)

Liptovský rodák Karol Ruppeldt (22. 11. 1840 Magurka pri Nemeckej (Partizánskej) Ľupči – 18. 8. 1909 Liptovský Sv. Mikuláš) navštevoval elementárnu školu i prvú triedu strednej školy v Ľupči. Roku 1851 odišiel na gymnaziálne štúdiá do Banskej Štiavnice (štyri triedy), piatu a šiestu triedu vychodil v Levoči, siedmu a ôsmu triedu v Rožňave. Svoje učiteľské štúdiá završil absolvovaním seminára v Šoprone (1859) a na post učiteľa ľudovej školy nastúpil v Hodruši. Tu pôsobil do roku 1865. Ruppeldt pôvodne chcel ísť študovať právo do Pešti, avšak napokon odišiel do Prahy, kde sa na organovej škole venoval štúdiu hudobnej teórie a organovej hry v rokoch 1865 – 1868 (František Blažek, František Zdeněk Skuherský). Zároveň v tejto dobe vytvoril jednu z prvých slovenských hudobnoteoretických kníh, *Náuku o harmónii* (1868), ktorá ostala v rukopise. Po štúdiách sa pokúsil získať miesto na učiteľskom seminári v Pešti, ale 2. októbra 1870 odišiel na učiteľské miesto vo vrბicko-mikuláškovej ľudovej škole v Liptovskom Svätom Mikuláši.

Karol Ruppeldt sa stal osobnosťou miestneho života, bol nezávislým evanjelickej cirkvi, notárom Ženského spoločenstva, učiteľom, skladníkom Vdovsko-sirotskej školy, učiteľom, správcom škôl, najmä v domoch mládeže, speváckeho zboru v Tatran, ktorého prvý koncert sa uskutočnil 24. mája 1871 a ktorého stál ako dirigent po tridsať rokov. Ruppeldt sa stal oporou evanjelického hnutia a spevokol Tatran. Prvým významným dielom jeho obredných piesní je *Venček slovenských národných piesní* (1874). Cieľom týchto Ruppeldtových ambícií bolo vytvorenie základov dosiaľ neexistujúcej slovenskej národnej hudobnej kultúry.

Ruppeldtov *Venček* vyšiel v štyroch základných vydaniach (1874, 1884, 1897 a 1927), ktoré predstavovali vstup do budovy slovenskej národnej hudobnej kultúry pre viaceré generácie 19. i 20. storočia.

Ján Kadavý (1810 – 1883), český učiteľ pôsobiaci na Slovensku, sa mnohonásobne zapísal do novodobých slovenských dejín – ako autor budapeštianskeho prvého vydania lyricko-epických skladby *Marína* Andreja Kollárika (1846), ako tvorca prvého detského slovenského učebného jazyku, *Malého speváka* (1873), ako prvou metodickou príručkou učebného jazyka na Slovensku, inšpirovanou českými pedagogickými dielami J. Popolda (1824 – 1865) *Príručenie k vyučovaniu jazyka pro I. třídu vyšších učitelských škôl* (1866), *Slovenský zpěvník českých Slovanů* (1866) a *Slovenský zpěvník českých Slovanů* (1861), i ako prvý významný autor slovenského počítania v 19. storočí – *Slovenských spevov*. Kadavého *Malého speváka* tvorilo 16 jednohlasných piesní pre dvojhlasný zbor, založených na ľudových melódii a poézii slovenských autorov (Ján Kollár – 1791 – 1852, Karol Kuzmány – 1806 – 1866, August Horislav Kultéty – 1819 – 1892, August Horislav Kráľ – 1822 – 1891, Franko Vítazoslav Sasinek – 1822 – 1891, Cyril Gabriel Zaymus – 1843 – 1894, Ján Bachát – 1840 – 1906), Ruppeldtov *Venček* obsahuje 58 pôvodných alebo prebratých kompozícií v úprave pre dvojhlasný detský zbor. Ruppeldt svoje poetické predlohy čerpal najmä z týchto už jestvujúcich tlačí:

Pavol Jozef Šafárik: *Písne světské lidu slovenského v Uhřích*. I. diel, Pešť 1823; *Písne světské lidu slovenského v Uhrách*, 2. diel, Pešť 1827 (*Piesne svetské lidu slovenského v Uhorsku*. Diel prvý a druhý. Tatran: Bratislava 1988); Ján Kollár: *Národnie zpievanky, čili Pjsně světské Slowákůw w Uhrách gak pospolitého lidu tak i vyššjch stawůw*. I., II., Budín 1834, 1835 (*Národnie spievanky* I. diel, II. diel. Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry: Bratislava, 1953), Michal Chrástek: *Veniec národných piesní slovenských*, Banská Bystrica 1862, Michal Chrástek: *Sborník slovenských národných piesní, povestí, prísloví, porekadiel, hádok, hier, obyčajov a povier*, Matica slovenská, Viedeň 1870.

Hlavný poetický zdroj pre Ruppeldtov *Venček* pritom predstavovala tlač *Slovenský spoločenský spevník z národných a prstonárodných piesní*,

Úvodný text Karola Ruppeldta k 2. vydaniu *Venčeka* takisto odcitujeme vcelku:

VENČEK / slovenských národných piesní.

Pre školy upravil a vydal

/ KAROL RUPPELDT, / ev. učiteľ a riaditeľ spev. spolku „Tatran“ v Lipt. Sv. Mikuláši.
/ Druhé prepracované vydanie. / TURČ. SV. MARTIN, / Nákladom vlastným, – s pomocou
kníhtlačiarkeho účastinárskeho spolku. / 1884/
Spevom k srdcu, srdcom k vlasti a národu!
/ Milým / bratom učiteľom / a / slovenskej mládeži / venuje / *Pôvodca.*

Drahí bratia učiteľia! Milá mi mládež slovenská!

Keď som roku 1874 vydal prvý zväzok môjho *Venčeka*, sľúbil som bol, že keď sa prvý I. zväzok dočítať bude, vydám pozdejšie troj- i štvorhlasné piesne, ktoré sa i pre školy, no hlavne pre spevácku budú môcť upotrebiť.

No s lútosťou mi treba vyznať, že sa ten I. zväzok v 500 výtlačkoch v tomto roku – *ten počas deviatich rokoch*, i to zväčša v mojej škole, minul. Vidiac toto, veru som sa nechcelo písať o svojej útraty dať tlačiť sľúbené piesne, a to tým skôr, že slovenských speváckych spolkov máť hlavne ja som bol písal, okrem svätomartinského a nášho v Sv. Mikuláši ani tuším iných, ktoré by vyhotovené a napísané len v našom speváckom spolku Tatran.

Škoda, bratia moji, že ste *Venček* – keďže už bol v rudený medzi školskými knihami – do škôl neuvádzali! Veď nie je ťažký na vyučovanie, ani nie je pomerné na ťažký!

Nuž a ja opäť hovorím, že *ak chceme mať spevácku* (a tie, ktoré chcel?), *tak musíme umelecký spev v školách vyučovať a vychovávať si speváckov a spevácky s nami.* Ja – s radosťou a s vďakou k Bohu za popriatu pomoc i vytrvalosť – môžem povedať, že som si spevácky spevácky spolok behom 13 rokov vychoval a zriadil sám, lebo členovia Tatranu sú už v 13 výlučne vyškolené a vyvalé žiacky a žiaci. No môže to, keď chce, aj iný urobiť, a to menovite v mestečkách. Ibaže keď by mal každý, kto k tomu len kus schopnosti má, najmä v týchto časoch, keď už nielen národný spev, ktorý nám ešte – nezatvorili, nevzali, nemôžu vziať a nevezmú nikde.

Pri takýchto ináč dosti ťažkých okolnostiach odhodlal som sa predsa dať tlačiť toto druhé vydanie jednak na požiadanie našich priateľov spevu, jednak pre školskú potrebu.

Vydanie toto je opäť pre školy vyhotovené, nechcel som mnohé piesne, ktoré sa zdali byť školám neprímerané, a nahradiť ich novými, ktoré sú pre školy, a tak je vyhovene i tým, ktorí sa na niektorých pozastavili. Po tomto a za tým i päť podarených školských dvojhlasných piesní od Jána Kadavého.

Dúfam, že toto druhým vydанием budem šťastnejší, lebo zodpovedá všetkým požiadavkám a očakávam, že ho Vy, bratia moji, keď rozdielujete do škôl uvediete, o čo Vás – už kvôli dobrej veci – úctivo prosím.

Telo milá mládež moja, opäť sa neprivolávam: uč sa pilne spievať, spievaj rada a často piesne národa svojho!

*Slovensky si spievaj: veď ťa Boh počuje,
trebárs i celý svet spev tvoj zatracuje.*

Tento *venček* sa veľmi dobre hodí ako dar pre deti na vianoce, nový rok, na meniny, ako odmena usilovnej práci pri skúškach atď.

Pri vyučovaní upozorňujem na to, čo v prvom vydaní.

V Liptovskom Sv. Mikuláši, dňa 15. októbra 1883.
Karol Ruppeldt

Preview Copy

Tretie vydanie *Venčeka* bolo dielom ružomberského tlačiara Karola Salvu a vyšlo pod názvom *Spevníček*. Osud tejto knižičky bol tragický, ako sa dozvedáme neskôr z úvodného slova autorovho syna Miloša; tu odcitujme pôvodné úvodné slovo vcelku:

Spevníček / dvojhlasných slovenských piesní

/ napísal a vydal / Karol Ruppeldt, / ev. učiteľ, správca škôl a riaditeľ speváckeho spolku „Stran“
/ V Lipt. Sv. Mikuláši. / RUŽOMBEROK / Nákladom a tlačou kníhtlačiarne Karla Salva

Spevom k srdcu, srdcom k vlasti a národu!
Bratom učiteľom / a / slovenskej mládeži / venuje /

PREDMLUVA

Keď sa i druhé vydanie môjho bývalého *Venčeka slovenských národných piesní* predávali má priatelia, aby som ho znovu vydal. Vydať ho vlastným nákladom bolo veľmi ťažké, ale nemožné. Keď sa ale z mnohých strán naň dopytovali a hľadali ho – ale hlavne bratia môji priatelia a kamaráti a neúnavný brat, p. Karol Salva, slúbil a ponúkol, že on ho na svoj náklad vydá, príde a vyjde a vydal tento *Spevníček* hlavne pre školy, no pre každého, kto spievať vie, chce a má chuť. Každému je viac piesní celkom nových, dosiaľ nikde nepočutých, s mojím pôvodným nápevom.

Tieto piesne môžu spievať práve tak dospelé ženy (soprán, alt) alebo muži (tenor I. a II.) ako deti.

Nuž, bratia moji, učiteľia! Odporúčam, prosím, aby ste Vám opäť opäť tento *Spevníček* do škôl (bez ohľadu na náboženstvo) uviedli a podľa neho vyučovali, verím, že na základe 26-ročnej skúsenosti hovorím, že vyučovanie umeleckého spevu i bás samých piesní bude hlavne ich rodičov nesmierne tešiť bude! Rozmýšľajte o tom, robte to a sami nahliadajte a presvedčte sa, že je to – **milá, vďačná práca!!**

Upozorňujem tu opäť na nasledujúce:

1. **Učte spev** – ako len možno – **pri husiach** (ale len stužkami škálu) vie čisto zahrať na husliach a pozná noty, môže tieto piesne ľahko učiť.
2. Podelte si najprv žiakov na **sopranistov** (tenorový hlas) a **altistov** (hrubší, hlbší hlas).
3. Tento *Spevníček* dajte najprv ružomberským žiakom a povedzte im, že vrchné noty spievajú **sopranisti** a spodné **altisti**.

Tento *Spevníček* stať sa môže darom pre deti na Vianoce, Nový rok, na meniny, ako odmena za usilovnosť atď.

Tebe ale, mládeži, píšem tu zase:

*Slovensky spevaj i v zime i v lete,
veď to najkrajší spev na tom božom svete!*

V Liptovskom Sv. Mikuláši, vo februári 1897
Karol Ruppeldt

Ďalšie vydanie tejto pramennej práce vyšlo o 30 rokov a teda od prvého vydania ho oddeľuje hiatus 30 rokov. Samotný autor *Venčeka* medzitým umrel (1909), vypukla 1. svetová vojna, došlo k rozpadu Rakúsko-uhorskej monarchie a Slovensko sa začlenilo do nového štátneho útvaru – Československej republiky. Nová štátno-kultúrna politika priniesla školstvo v materinskom jazyku a vznikla autentická potreba vyrobiť učebnice pre toto nové (z hľadiska Slovenska revolučné) školstvo. Pokiaľ ide o hudobnú výchovu vo veciach aktuálneho školstva sa najviac angažovali Mikuláš Moyzes (1872 – 1944) a Mikuláš Schneider-Trnavský (1881 – 1958). K vytvoreniu novodobého slovenského hudobného školstva, ktoré

Preview Copy

Venček (1874) (58 piesní)	1874	1884	1897	1927	Poznámka
<i>Šuhaj do vojny (Podletel si sokol)</i>	–	–	59	34	
1927 (67 piesní, 1 nová)					
Kohútik jarabý	–	–	–	5	

Tabuľka II.

Venček (1874)(58)		Hudba	Poézia	
Prosba (Bože svetov stvoriteli!)	1	Milan Laciak	V. Podolský = Milan Pauliny (Sokol 1862)	Ch1-83, AHK-1
Hej Slováci	2		Samo Tomášik	Ch1-2, AHK-2
Domov Slováka (Kde domov môj)	3	František Škroup	Jonatán Dobroslav Čipka	Ch1-1, AHK-3
To je moja otcina (Tam, kde dobrota panuje)	4		Karol Zvezdoň	Ch1-3, AHK-5 <i>Slovenský pozorník</i> 1859
Nitra (Nitra milá, Nitra)	5			Ch1-7, Ch2-1N AHK-8, SSI 123 JK NS I 82 (29)
Prísaha Slováka (Hor sa, Slovák, k tvojmu otčinu!)	6		Ján Botto	Ch1-57 AHK-29
Žalmy Tatranského Slováka (Bratislava)	7	Ján Ladavý	Juraj Zvestoň Bulla	Ch1-45, AHK-31 <i>Lipa</i> 1860
Už Slovensko vstáva (Kde sa blýska)	8		(Janko Matúška)	Ch1-56, AHK-34
Do zbroje (Hoj, Slované, pod a slávu!)	9		Karol Kuzmány	Ch1-61, AHK-38
K Slovanom (Kto som Slováč)	10		Viliam Pauliny-Tóth	Ch1-49, AHK-43
Sláva (Kto za nás horí)	11		Karol Kuzmány	Ch1-82, AHK-61 <i>Orol Tatranski</i> 1848
Polník a (Kde kvetinky ja vyje)	12			Ch1-65, AHK-45 <i>Domová pokladnica</i> 1851
Kriváňom (Hoj pod Kriváňom to je svet!)	13		Samo Tomášik	Ch1-6, AHK-65
Slovenský spev (Spievajte si, spievajte)	14		Jonatán Dobroslav Čipka	Ch1-84, AHK-76
Slovenčina (Slovenčina moja! krásne ty zvuky máš)	15		Viliam Pauliny-Tóth	Ch1-51, AHK-81

Preview Copy

Venček (1874)(58)		Hudba	Poézia	Poznámka
K Slovenkám (Podajže, Slovenka! junákovi veniec)	16			Ch1-66, AHK-95
Slovenkám (Slovenky, Slovenky!)	17		Žofia	Ch1-35, AHK-94 Nít 1848
Dobrá myseľ (Budme, chlapci, dobré myslí)	18	(Ján Kadavý)	August H. Škultéty	Ch1-34, AHK-74
Dobrá máti (Podže sem, dcéruško)	19		August H. Škultéty	Ch1-34, AHK-74
Slovák a Slovenka (Po nábreží koník beží)	20			SSI 469, AHK-118
Sklamanie (Hej! mám ja koňa faku)	21			Ch1-34, AHK-74
Všeslovania (Všetci sme Slovania)	22			Ch1-41, AHK-99
Bránenie (Tam za Váhom biely dom)	23			Ch1-93, Ch2-10N AHK-118
Plač pri odchode (Ešte som len z koňa schádzal)	24			AHK-235
Nevädnutie lásky (Nezvädnutie) (Holubice smutná zletovala kraje)	25		Ludovít Štúr	Ch-94, AHK-120
Zaviazanie sveta (Sadla muška na konárik)	26			SSI 164, AHK-121
Žiaľ za Milým (Po zahrade chodila)	27			SSI 132 AHK-123
Jahody, černice, maliny (Moje jahody, černice, maliny)	28		Národný kalendár 1867, 438	Ch2-15, AHK-144 SSI 115
Batoh trávy (Žalo dieťa do trávy)	29			SSI 183 AHK-152
Zabitý Janík (Moj horák zelená)	30			AHK-186 SSI 96
Divoká kačička (Kačička divoká leť z vysok)	31			Ch1-123, AHK-188 SSI 166 PJŠ-JK Psls II 77 (113)
Matka a huska (Na polu matičke (A keď šporku na húske hajú húska sa perú))	32			Ch1-125, Ch2-40 AHK-189, SSI 326
Matka a huska (Kázala mi mati)	33			Ch1-124, Ch2-39 AHK-190, SSI 184
Matka a mať (V slzách matička sedela)	34		Andrej Sládkovič	Ch1-166, AHK-193

Uvádzané publikácie, skratky

JK – PJŠ PsI, II Ján Kollár (1793 – 1852), Pavel Jozef Šafárik (1795 – 1861)

Ján Kollár, Pavel Jozef Šafárik: Piesne svetského ľudu slovenského v Uhorsku. Diel prvý a druhý. Tatran : Bratislava, 1988. Ladislav Galko editor.

Písne svetského ľudu slovenského v Uhřích. Sebrané a vydané od Pavla Jozefa Šaffaříka, Jana Blahoslava a jiných. Svazek první. Pešť 1823; Písne svetského ľudu slavenského v Uhrách. Svazek druhý. Pešť 1827.

JK NS I, II Ján Kollár: Národné zpievanky čili Písne svetské Slováku v Uhrách jak pospěly v lidu tak i vyšších stavů, sebrané od mnohých, v pořádek uvedené, vysvětleními opatřené a vydané od J. Kollára. Díl pervý. Vydání hojně rozmnožené i prvé dva tištěné svazečky v sobě obsahující (Budín 1934) a 2. vydání (Budín 1835).

Národné spievanky. Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry: Bratislava, 1988. I. diel, II. diel. Eugen Paulíny editor.

JLB Ján Levoslav Bella: Slovenské štvorspevy pre mužský zbor (1864, 1865). Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry: Bratislava, 2020

JK Ján Kadavý: Malý spevák, Jednohlasné a dvojhlasné piesne pre mužský zbor (1864, 1865). Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry: Bratislava, 2020.

MCh-1 Michal Chrástek: Veniec národných piesní slovenských. Matica slovenská. Bratislava 1870.

MCh-2 Michal Chrástek: Sborník slovenských národných piesní slovenských. Matica slovenská. Viedeň 1870. Hádok, hier, obyčajov a povier. Matica slovenská. Viedeň 1870.

AHK August Horislav Krčméry: Slovenský spoločenský spevák národných a prstonárodných piesní. Sostavil A. H. K. v B. Bystrici. Nákladom Eugena Krčméryho. 1871. Knihovňa Slovensko-účastinársky spolok v Turč. Sv. Martine.

piesní s prikomponovaným husľovým sprievodom Mikuláša Schneidra-Trnavského.⁴

Pri tvorbe základov novodobej slovenskej hudobnej kultúry zohrali významnú úlohu iniciatívy, stojace za vznikom prvých slovenských zborových kompozícií a prvých slovenských školských učebníc. Na ich čele stojí Ján Levoslav Bella so svojimi *Slovenskými štvorspevmi* (1864 – 1865), ktoré sú priekopníckym dielom zhudobňujúcim poéziu v slovenskom jazyku, no sú určené azda skôr pre kňazské semináre, a Ján Kadavý so svojím spevníkom *Malý spevák* (1873), ktorého adresátom boli učitelia a školopovinné deti. Karol Ruppeldt nasledoval Jána Kadavého nielen vo funkcii hlavného editora matičných *Slovenských spevov*, ale aj svojím *Venčekom slovenských národných piesní* (1874), ktorý vydal ešte dvakrát (1884, 1897). Ďalší ťažis-

kový zdroj vzniku novodobej slovenskej hudobnej kultúry priniesli *Slovenské spevy*, a nie je náhoda, že mená Jána Kadavého a Karola Ruppeldta sú späť s týmito obomi životodarnými prameňmi.

Poznámky:

- ¹ MATÚŠ, František: Mikuláš Mo... lá škola spevu, s. 51–130. In: *Súzvuk 3. Aktiv...*ského hudobného spolku Súzvuk v rokoch 2... 1966. Prešov (faksimile s úvodnou štúdiou).
- ² MUNTÁG, Emanuel: ... Fígus-Bystry... a dielo (1875 – 1937). ... Slovenská, ... s. 232-262.
- ³ Ako vyššie, s. 150-152.
- ⁴ Ján Valaštan-Dolinský: ... Ge... p... že si, spievaj. ... ťity. Edícia S... e, doliny. Turčiansk... rtin 1939 –

PERUSAL

Preview Copy

OBSAH

1. Vlast' moja (Kde dom je môj?) – August Horislav Krčméry – 1884/4	3
2. Ohlas (Slovenský brat! objím si mať) – Andrej Sládkovič (<i>Sokol I</i> , 1860) – 1884/7	4
3. Slovák vo svojej vlasti (Slovák, Slovák, odkiaľs' rodák?) – Michal Chudovský – 1884/16	5
4. Šuhaj Slovák (Hej, bystrý a smelý) – August Horislav Škultéty – 1884/21	6
5. Horvatom (Nad nami sa krútia sokoly) – J. Kmeth – 1884/22	6
6. Čo je škola (Čo je škola nám?) – Franko Víťazoslav Sasinek / Ján Kadavý – 1884/24	6
7. Do školy (Horeže sa, kamaráti) – Ján Kadavý – 1884/25 8. Učme sa I (Učme sa v učebnici silovne) – Ján Kadavý – 1884/26	6
9. Smelí vojaci (My sme smelí vojaci – Ján Kadavý – 1884/30	10
10. Včely (V peknom múranom včelienci) – August Horislav Škultéty – 1884/31	10
11. Tu v prírode (Tu v prírode je život milý) – Ján Kadavý – 1884/40	11
12. Pieseň jarnia (Hor sa, bratia, zaplesajme) – Cyril Gabriel Zeman / Ján Kadavý – 1884/41	12
13. Do školy (Do školy, do školy, to mi znie po vôli) – Ján Kadavý – 1897/1	13
14. Nemárni čas drahý (Zbieraj ruže, zbieraj) – Samo Tomášik – 1897/14	14
15. Janičkov koník (Mám ja koníka maľovaného) – Karol Ruppeldt – 1897/14	14
16. Zrast v dobrom (Malé je semä) – Karol Ruppeldt – 1897/15	15
17. Pieseň jarnia (Hor sa! bratia, zaplesajme) – Cyril Gabriel Zeman / Karol Ruppeldt – 1897/5	15
18. Hraj mi, sŕpok, hraj! – 1897/6	16
19. Malá Anička (Naša Anička, to je dievčička) – Karol Ruppeldt – 1897/16	16
20. Školské vojsko (Berme zbroj do ruky) – Karol Ruppeldt – 1897/8	17
21. Srnka a zajačik (Dobry deň, zajačik, či sa máš?) – Karol Ruppeldt – 1897/11	18
22. Do hory! (D hory! Do hory!) – Karol Ruppeldt – 1897/18	18
23. Lovecká (Keď trúba zavznie na lovy) – Karol Ruppeldt – 1897/46	19
24. Škovrán (Vysoko si škovrán letí) – Karol Ruppeldt – 1897/47	20
24a. Škovrán (trojhlasne) – Karol Ruppeldt – 1897/47	20
25. Bačova smrť (trojhlasne) (Ož mŕtva sniažik poletuje) – Karol Ruppeldt – 1897/48	21
26. Ozvena (Podúva jarný vietor) (trojhlasne) – Karol Ruppeldt – 1897/49	22
27. Dobrá Marienka (Dobrá Marienka) – Karol Ruppeldt – 1897/50	22
28. Spievaj si, slnčičku – Karol Ruppeldt – 1897/50	23
29. Spokojný človek (Komu je dobre) – Karol Ruppeldt – 1897/52	24
30. Dobrá Marienka (Dobrá Marienka, ktorá Darka neplače) – Karol Ruppeldt – 1897/57	24
31. Šuhaj v rojny (Netel si soň) – Karol Ruppeldt – 1897/59	25
32. Keď sa zrazí (1897/5)	26

PERUSAL

Preview Copy